

Sbírka soudních rozhodnutí

ROZSUDEK SOUDNÍHO DVORA (pátého senátu)

19. září 2013 *

„Sociální zabezpečení — Nařízení (EHS) č. 1408/71 — Dohoda mezi Evropským společenstvím a Švýcarskou konfederací — Švýcarští státní příslušníci, kteří mají bydliště ve Švýcarsku a pracují v Lucembursku — Přiznání příspěvku na rodičovskou dovolenou — Pojem „rodinná dávka““

Ve spojených věcech C-216/12 a C-217/12,

jejichž předměty jsou žádosti o rozhodnutí o předběžných otázkách na základě článku 267 SFEU, podané rozhodnutími Cour de cassation (Lucembursko) ze dne 26. dubna 2012, došlé Soudnímu dvoru dne 8. května 2012, v řízeních

Caisse nationale des prestations familiales

proti

Fjola Hliddal (C-216/12),

Pierre-Louis Bornand (C-217/12),

SOUDNÍ DVŮR (pátý senát),

ve složení T. von Danwitz, předseda senátu, A. Rosas (zpravodaj), E. Juhász, D. Šváby a C. Vajda, soudci,

generální advokát: M. Wathelet,

vedoucí soudní kanceláře: A. Calot Escobar,

s přihlédnutím k písemné části řízení,

s ohledem na vyjádření předložená:

- za Caisse nationale des prestations familiales M. Thewesem, avocat,
- za F. Hliddal a P.-L. Bornanda C. Erpeldingem, avocate,
- za Evropskou komisi V. Kreuschitzem a D. Martinem, jako zmocněnci,

s přihlédnutím k rozhodnutí, přijatému po vyslechnutí generálního advokáta, rozhodnout věc bez stanoviska,

vydává tento

* Jednací jazyk: francouzština.

Rozsudek

- 1 Žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce se týkají výkladu čl. 1 písm. u) bod i) a čl. 4 odst. 1 písm. h) nařízení Rady (EHS) č. 1408/71 ze dne 14. června 1971 o uplatňování systémů sociálního zabezpečení na zaměstnané osoby, samostatně výdělečně činné osoby a jejich rodinné příslušníky pohybující se v rámci Společenství, ve znění pozměněném a aktualizovaném nařízením Rady (ES) č. 118/97 ze dne 2. prosince 1996 (Úř. věst. 1997, L 28, s. 1; Zvl. vyd. 05/03, s. 3), ve znění nařízení Rady (ES) č. 1606/98 ze dne 29. června 1998 (Úř. věst. L 209, s. 1; Zvl. vyd. 05/03, s. 308, dále jen „nařízení č. 1408/71“).
- 2 Tyto žádosti byly předloženy v rámci dvou sporů mezi Caisse nationale des prestations familiales (Státní pokladna pro výplatu rodinných dávek, dále jen „CNPF“) a F. Hliddal a P.-L. Bornandem, švýcarskými státními příslušníky zaměstnanými v Lucembursku, v otázce odmítnutí CNPF přiznat jim příspěvek na rodičovskou dovolenou.

Právní rámec

Unijní právo

- 3 Článek 1 nařízení č. 1408/71 obsahuje definice, které se použijí v oblasti, již upravuje.
- 4 Podle čl. 1 písm. u) uvedeného nařízení:
 - „i) se ‚rodinnými dávkami‘ rozumějí veškeré věcné i peněžité dávky určené k pokrytí rodinných výdajů podle právních předpisů uvedených v čl. 4 odst. 1 písm. h), s výjimkou zvláštních příspěvků při narození nebo osvojení uvedených v příloze II;
 - ii) se ‚rodinnými přídávky‘ rozumějí pravidelně se opakující peněžité dávky poskytované výlučně s ohledem na počet a případně věk rodinných příslušníků;
- 5 Podle článku 4 odst. 1 písm. h) téhož nařízení se toto nařízení vztahuje na všechny právní předpisy sociálního zabezpečení, které se týkají rodinných dávek.
- 6 Článek 5 nařízení č. 1408/71 stanoví:

„Členské státy upřesní v prohlášeních, oznámeních a zveřejněných v souladu s článkem 97, právní předpisy a systémy uvedené v čl. 4 odst. 1 a 2, zvláštní nepřispěvkové dávky uvedené v čl. 4 odst. 2a, minimální dávky uvedené v článku 50 a dávky uvedené v člancích 77 a 78.“
- 7 Článek 13 výše uvedeného nařízení, nazvaný „Obecná pravidla“, stanoví:
 - „1. S výhradou článku 14c a 14f podléhají osoby, na které se vztahuje toto nařízení, pouze právním předpisům jediného členského státu. Tyto právní předpisy se určují v souladu s touto hlavou.
 2. S výhradou článků 14 až 17 se:
 - a) osoba zaměstnaná na území jednoho členského státu podléhá právním předpisům uvedeného státu, i když má bydliště na území jiného členského státu nebo i když podnik nebo zaměstnavatel, který ji zaměstnává, má sídlo nebo místo podnikání na území jiného členského státu;

[...]“

8 Článek 73 uvedeného nařízení zní následovně:

„Zaměstnaná osoba nebo osoba samostatně výdělečně činná podléhající právním předpisům členského státu má nárok pro své rodinné příslušníky, kteří mají bydliště v jiném členském státě, na rodinné dávky stanovené právními předpisy prvního členského státu, jako by měli bydliště na jeho území, není-li v příloze VI stanoveno jinak.“

- 9 Dohoda o volném pohybu osob mezi Evropským společenstvím a jeho členskými státy na jedné straně a Švýcarskou konfederací na straně druhé podepsaná v Lucemburku dne 21. června 1999, kterou jménem Evropského společenství schválila Rada a Komise rozhodnutím 2002/309/ES ze dne 4. dubna 2002 týkajícím se dohody o vědeckotechnické spolupráci (Úř. věst. 2002, L 114, s. 1, dále jen „dohoda ES-Švýcarsko“), stanoví v článku 8:

„Smluvní strany upraví v souladu s přílohou II koordinaci systémů sociálního zabezpečení za účelem zejména:

- a) zajištění rovnosti zacházení;
- b) určení rozhodného práva;
- c) započtení všech dob získaných podle právních předpisů jednotlivých členských států pro účely vzniku a zachování nároků na dávky, jakož i výpočet jejich výše;
- d) vyplácení dávek osobám s bydlištěm na území smluvních stran;
- e) podpory vzájemné správní pomoci a spolupráce mezi orgány a institucemi.“

- 10 Příloha II k dohodě ES-Švýcarsko o koordinaci systémů sociálního zabezpečení stanoví v článku 1:

„1. Smluvní strany se s ohledem na koordinaci systémů sociálního zabezpečení dohodly, že budou vzájemně používat právní akty Evropské unie, na něž se odkazuje v oddíle A této přílohy a které jsou pozměněny tímto oddílem, nebo předpisy rovnocenné těmto aktům.

2. Pojmem ‚členský stát (členské státy)‘ obsaženém v právních aktech uvedených v oddíle A této přílohy se rozumí kromě států, na něž se vztahují příslušné právní akty Evropské unie, i Švýcarsko.“

- 11 Oddíl A uvedené přílohy odkazuje mimo jiné na nařízení č. 1408/71.

- 12 Je nutné uvést, že nařízení č. 1408/71 bylo nahrazeno nařízením Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 883/2004 ze dne 29. dubna 2004 o koordinaci systémů sociálního zabezpečení (Úř. věst. L 166, s. 1; Zvl. vyd. 05/05, s. 72), které nabylo účinnosti k 1. květnu 2010, kdy bylo zrušeno nařízení č. 1408/71. Příloha II k dohodě ES-Švýcarsko byla aktualizována rozhodnutím Smíšeného výboru č. 1/2012 zřízeného podle Dohody mezi Evropským společenstvím a jeho členskými státy na straně jedné a Švýcarskou konfederací na straně druhé o volném pohybu osob ze dne 31. března 2012, kterým se nahrazuje příloha II této dohody o koordinaci systémů sociálního zabezpečení (Úř. věst. L 103, s. 51) a které vstoupilo v platnost dne 1. dubna 2012. Příloha II k dohodě ES-Švýcarsko nyní odkazuje na nařízení č. 883/2004. Okolnosti sporů v původním řízení však nastaly před datem vstupu tohoto rozhodnutí v platnost, a proto se nařízení č. 1408/71 z hlediska časové působnosti nadále vztahuje na spory v původním řízení, neboť podle čl. 90 odst. 1 nařízení č. 883/2004 zůstává nařízení č. 1408/71 v platnosti a nadále vyvolává právní účinky mimo jiné pro účely dohody ES-Švýcarsko do změny této dohody, a příloha II oddíl A bod 3 dohody ES-Švýcarsko v pozměněném znění nadále odkazuje na nařízení č. 1408/71, „pokud jde o případy, k nimž došlo v minulosti“.

Lucemburská právní úprava

13 Článek L. 234-43 odst. 1 zákoníku práce stanoví:

„Zavádí se zvláštní, tzv. ‚rodičovská dovolená‘, poskytovaná při narození či osvojení jednoho či více dětí, na něž jsou vypláceny rodinné přídavky a které ve vztahu k osobě, jež se domáhá rodičovské dovolené, splňují podmínky podle čl. 2 odst. 2 a 3 zákona ze dne 19. června 1985 o rodinných dávkách a o zřízení státní pokladny pro výplatu rodinných dávek, ve znění pozdějších novel, pokud tyto děti nedovršily věk 5 let.

Na rodičovskou dovolenou má nárok každá osoba, dále jen ‚rodič‘, která:

- má bydliště a trvalý pobyt v Lucembursku nebo se na ni vztahují nařízení Společenství;
- je v okamžiku narození či přijetí dítěte/dětí k osvojení legálně zaměstnána na území Lucemburského velkovévodství a byla zde nepřetržitě zaměstnána minimálně dvanáct po sobě jdoucích měsíců bezprostředně před začátkem rodičovské dovolené u téhož zaměstnavatele usazeného legálně v Lucemburském velkovévodství, s nímž má uzavřenou pracovní smlouvu nebo smlouvu o učňovské praxi, přičemž odpracovaná doba za měsíc se rovná alespoň polovině doby, po kterou se v podniku podle zákona nebo kolektivní pracovní smlouvy obvykle pracuje, a má takovou smlouvu po celou dobu trvání rodičovské dovolené;
- na základě čl. 1 pododstavce 1 bod 1, 2, a 10 zákoníku o sociálním zabezpečení je povinně a trvale pojištěna v systému sociálního zabezpečení z některého z těchto důvodů;
- vychovává v domácnosti dotyčné dítě či děti od narození nebo přijetí k osvojení, pokud jde o rodičovskou dovolenou podle článku L. 234-45 odst. 3, a minimálně od data podle článku L. 234-46 odst. 2, pokud jde o podání žádosti o rodičovskou dovolenou podle článku L. 234-45 odst. 4, a jejich výchově se věnuje jako hlavní činnosti po celou dobu rodičovské dovolené;
- po celou dobu rodičovské dovolené nevykonává pracovní činnost na plný úvazek nebo po dobu rodičovské dovolené vykonává jednu či více pracovních činností na poloviční úvazek s tím, že doba, kterou za měsíc skutečně odpracovala, včetně případných přesčasů, nepřekročí polovinu měsíční doby, po kterou se v podniku podle zákona či kolektivní smlouvy obvykle pracuje.“

14 Článek 306 zákoníku sociálního zabezpečení stanoví:

„(1) Po dobu rodičovské dovolené poskytnuté na základě článků L. 234- 43 až L. 234-49 zákoníku práce, 29a až 29f pozměněného zákona ze dne 16. dubna 1979 o služebním řádu státních úředníků a 30a až 30f zákona ze dne 24. prosince 1985 o služebním řádu obecních úředníků v pozměněném znění je odměna za práci nahrazena paušálním peněžním příspěvkem, dále jen ‚příspěvek‘, ve výši 1 778,31 eura za měsíc u plné dovolené a 889,15 eura za měsíc u rodičovské dovolené se zkráceným úvazkem. Je vyplácen měsíčně po dobu rodičovské dovolené stanovené podle této kapitoly.

[...]

(2) Na příspěvek má nárok i osoba samostatně výdělečně činná, a to po dobu rodičovské dovolené poskytnuté v důsledku narození či osvojení jednoho či více dětí, na které jsou vypláceny rodinné přídavky a které ve vztahu k osobě, jež uplatňuje nárok na rodičovskou dovolenou, splňují podmínky podle čl. 270 pododstavce 2 a 3, pokud tyto děti nejsou starší pěti let a

- a) tato osoba má bydliště a trvalý pobyt v Lucembursku nebo se na ni vztahují nařízení Společenství;

- b) je na území Lucemburského velkovévodství legálně usazena v okamžiku narození či přijetí dítěte/děti k osvojení;
- c) je z toho titulu povinně a nepřetržitě pojištěna v systému sociálního zabezpečení po dvanáct měsíců bezprostředně před začátkem rodičovské dovolené na základě čl. 1 pododstavce 1 písm. 4), 5) a 10) tohoto zákoníku;

[...]“

15 Článek 308 téhož zákoníku uvádí:

„(1) Příspěvek na dovolenou navazující přímo na mateřskou dovolenou či dovolenou při osvojení nelze kumulovat s příspěvkem na výchovu či jinou než lucemburskou dávkou téže povahy ani s jinou než lucemburskou dávkou z titulu rodičovské dovolené poskytnutou na totéž dítě/tytéž děti s výjimkou prodlouženého příspěvku na výchovu tří a více dětí či zdravotně postiženého dítěte nebo rovnocenné jiné než lucemburské dávky.

(2) Požádá-li jeden z rodičů až do dvou let věku dítěte o jinou než lucemburskou dávku ve smyslu předchozího odstavce a přijme ji nehledě na zákaz kumulace, a to i po ukončení vyplácení příspěvku, musí vrátit příspěvky, které mu již byly vyplaceny. V případě kumulace příspěvku na rodičovskou dovolenou a příspěvku na výchovu podle článku 299 nezaniká nárok na příspěvek na rodičovskou dovolenou a příspěvky na výchovu vyplacené v minulosti se započtou na budoucí měsíční příspěvky. Nelze-li uvedenou částku započíst, musí být vrácena.

(3) Rodič, který dostal příspěvek na výchovu či jinou než lucemburskou dávku obdobné povahy, nemá pro totéž dítě nárok na příspěvek na dovolenou (čerpanou jako druhou v pořadí) až do věku pěti let dítěte.

(4) Příspěvek na dovolenou čerpanou (jako druhou v pořadí) do věku pěti let dítěte nelze vyplácet současně s příspěvkem na výchovu či jinou než lucemburskou dávkou obdobné povahy, o niž na totéž dítě/tytéž děti požádal druhý rodič, ledaže jde o prodloužený příspěvek na výchovu tří a více dětí či zdravotně postiženého dítěte nebo rovnocennou jinou než lucemburskou dávku. Jsou-li obě dávky požadovány za totéž období, vyplácí se pouze příspěvek na rodičovskou dovolenou. Výše měsíčního příspěvku na výchovu či jiné než lucemburské dávky vyplacené kumulativně s příspěvkem na rodičovskou dovolenou se započte na budoucí měsíční příspěvky. Nelze-li uvedenou částku započíst, musí být vrácena.

(5) V případě souběhu dvou dávek za dvě různé děti u téhož rodiče se přeruší vyplácení měsíčního příspěvku na výchovu připadajícího na dobu rodičovské dovolené. Měsíční příspěvek téže povahy vyplacený na základě jiného než lucemburského systému se odečte z výše přiznaného měsíčního příspěvku na rodičovskou dovolenou do výše šesti měsíčních příspěvků na dítě. Nelze-li uvedenou částku započíst, musí být vrácena.“

Spory původním řízením a předběžná otázka

- 16 Fjola Hliddal a Pierre-Louis Bornand, švýcarští státní příslušníci, bydlí ve Švýcarsku s rodinami a pracují jako kapitáni letadla u letecké společnosti v Lucembursku.
- 17 Řídící výbor CNPF jim odmítl přiznat příspěvek na rodičovskou dovolenou s odůvodněním, že nesplnili podmínky článku L. 234-43 pracovního zákoníku, podle něhož osoba, která žádá o rodičovskou dovolenou, musí mít bydliště a trvalý pobyt v Lucembursku nebo musí spadat do působnosti nařízení Společenství.

- 18 Conseil arbitral des assurances sociales (Rozhodčí rada pro sociální zabezpečení), na kterou se F. Hliddal a P.-L. Bornand obrátili se stížností na rozhodnutí řídicího výboru CNPF, zrušila uvedená rozhodnutí rozsudky ze dne 17. srpna 2010, shledala opravný prostředek opodstatněným a vrátila věc zpět CNPF.
- 19 CNPF se proti uvedeným rozsudkům odvolal ke Conseil supérieur de la Sécurité Sociale (Nejvyšší radu pro věci sociálního zabezpečení), která napadené rozsudky potvrdila rozsudkem ze dne 16. března 2011.
- 20 CNPF podal proti těmto rozsudkům kasační opravný prostředek k předkládajícímu soudu, přičemž uplatňoval šest důvodů, které tento soud s výjimkou šestého důvodu zamítl v rozsudcích týkajících se žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce.
- 21 K šestému důvodu uváděnému CNPF, který vychází z „porušení, odmítnutí uplatnění, nesprávného uplatnění, resp. nesprávného výkladu čl. 1 písm. u) bodu i) a čl. 4 odst. 1 písm. h) nařízení č. 1408/71 Cour de cassation uvádí, že Conseil supérieur de la sécurité sociale provedla analýzu cílů a podmínek pro přiznání příspěvku na rodičovskou dovolenou a dospěla k závěru, že „příspěvek na rodičovskou dovolenou je určen především pro rodinné účely [...]. Má hlavně nahradit či alespoň zmírnit finanční ztrátu způsobenou dočasným přerušením výkonu pracovní činnosti a pokrýt výdaje vyplývající ze zabezpečování obživy, péče a výchovy malých dětí“.
- 22 Podle předkládajícího soudu Conseil supérieur de la sécurité sociale dodala, že „[o]kolnost, že rodičovská dovolená může mít navíc v ideálním případě pozitivní účinek na trh práce v tom smyslu, že se v jejím důsledku může případně uvolnit určitý počet pracovních míst, která by mohli obsadit nezaměstnaní, nebo že její organizací lze [...] podpořit lepší rozdělení úloh mezi otcem a matkou při výchově, nepochybně je její prvotní účel“.
- 23 Jelikož měl Cour de cassation pochybnosti o kvalifikaci takové dávky, jako je příspěvek na rodičovskou dovolenou stanovený lucemburskými právními předpisy, jakožto rodinné dávky ve smyslu čl. 1 písm. u) bod i) čl. 4 odst. 1 písm. h) nařízení č. 1408/71, rozhodl se přerušit řízení a předložit Soudnímu dvoru následnou předběžnou otázku, jejíž znění je totožné v obou věcech C-216/12 i C-217/12:
- „Je taková dávka, jako je příspěvek na rodičovskou dovolenou podle článků 306 až 308 zákoníku o sociálním zabezpečení, rodinnou dávkou ve smyslu čl. 1 písm. u) bodu i) a čl. 4 odst. 1 písm. h) [nařízení č. 1408/71] použitelná v souladu s přílohou II oddílem A [bodem 1] [dohody ES-Švýcarsko] a závěrečného aktu podepsaných dne 21. června 1999 v Lucemburku?“
- 24 Předseda Soudního dvora rozhodl usnesením 13. června 2012 o spojení věcí C-216/12 a C-217/12.

K předběžné otázce

- 25 Podstatou otázky předkládajícího soudu je, zda musí být čl. 1 písm. u) bod i) a čl. 4 odst. 1 písm. h) nařízení č. 1408/71 vykládány v tom smyslu, že takový příspěvek na rodičovskou dovolenou, jako je příspěvek zavedený lucemburskou právní úpravou, je rodinnou dávkou ve smyslu nařízení č. 1408/71.

Vyjádření předložené Soudnímu dvoru

- 26 CNPF tvrdí, že Soudní dvůr musí vyslovit svou nepřislušnost k podání odpovědi na otázku předkládajícího soudu, jelikož dohoda ES-Švýcarsko není použitelná. Právní předpisy týkající se rodičovské dovolené totiž podle něj v Lucembursku vycházejí ze zákona ze dne 12. února 1999 o provedení směrnice 96/34/ES Rady ze dne 3. června 1996 o rámcové dohodě o rodičovské dovolené uzavřené mezi organizacemi UNICE, CEEP a EKOS (Úř. věst. L 145, s. 4; Zvl. vyd. 05/02, s. 285) do

vnitrostátní právní úpravy. Švýcarský státní příslušník však podle něj nemůže uplatňovat vnitrostátní právní předpisy přijaté v rámci provádění této směrnice, jelikož uvedená dohoda ani její přílohy na výše uvedenou směrnici neodkazují.

- 27 CNPF podpůrně tvrdí, že příspěvek na rodičovskou dovolenou dotčený ve věcech v původním řízení nelze považovat za dávku sociálního zabezpečení. V tomto ohledu zdůrazňuje, že poskytnutí rodičovské dovolené, a tedy i přiznání nároku na příspěvek na rodičovskou dovolenou, vychází z individuálního rozhodnutí zaměstnavatele, které zčásti závisí na jeho vůli, a nikoli na situaci předem vymezené právními předpisy.
- 28 Příspěvek na rodičovskou dovolenou podle CNPF dále nespadá do žádné z kategorií dávek uvedených v čl. 4 odst. 1 nařízení č. 1408/71.
- 29 Uvedený příspěvek podle CNPF není rodinnou dávkou, nýbrž se z pohledu nařízení č. 1408/71 blíží spíše dobrovolnému příspěvku v nezaměstnanosti vyplácenému během rodičovské dovolené. Příspěvek na rodičovskou dovolenou dotčený ve věcech v původním řízení totiž podle CNPF není doplňkem k příjmu a nemá sloužit k pokrytí rodinných výdajů. Tento příspěvek je naopak odměnou plynoucí z pracovní smlouvy, resp. minimálně odměnou závisící na její existenci, a musí být kvalifikován jako náhrada příjmu. Takový příspěvek není podle CNPF doplňkem k příjmu, ale je přímo příjmem osoby, která jej pobírá. Po skončení rodičovské dovolené zaniká, ačkoli výdaje na dítě zůstávají neměnné.
- 30 Podle CNPF brání tomu, aby byl příspěvek na rodičovskou dovolenou dotčený ve věcech v původním řízení kvalifikován jako rodinná dávka ve smyslu uvedeného nařízení, následující skutečnosti. Tento příspěvek může být u téhož dítěte vyplácen otci i matce, pokud oba pracují, a jeho hrubá výše přesahuje podle CNPF minimální mzdu nekvalifikované osoby. Nárok na rodičovskou dovolenou stanovený v lucemburských právních předpisech dále rodičům vzniká pouze jednotlivě v důsledku jejich postavení jako pracovníků a jiný člen rodiny na něj nemá nárok. Lucemburské velkovévodství konečně podle CNPF neučinilo prohlášení v souladu s článkem 5 nařízení č. 1408/71.
- 31 Fjola Hliddal a Pierre-Louis Bornand tvrdí, že otázku položenou předkládajícím soud je třeba zodpovědět kladně.
- 32 Úvodem tvrdí, že příspěvek na rodičovskou dovolenou je skutečně dávkou sociálního zabezpečení. Je podle nich přiznáván v situaci vymezené právními předpisy bez ohledu na posouzení konkrétních osobních potřeb, tj. prokáže-li osoba, která o něj žádá, že má nárok na rodičovskou dovolenou. Ačkoli posouzení podmínek pro přiznání rodičovské dovolené závisí na zaměstnavateli, posouzení podmínek pro přiznání příspěvku provádí pouze orgán sociálního zabezpečení, který příspěvek vyplácí.
- 33 Příspěvek na rodičovskou dovolenou je podle nich též rodinnou dávkou, jelikož je přiznáván každému rodiči s uzavřenou pracovní smlouvou z důvodu narození či osvojení jednoho či více dětí, které rodič příjemce příspěvku vychovává ve své domácnosti po celou dobu rodičovské dovolené. Příímým účelem a hlavním účinkem příspěvku je podle nich pokrytí rodinných výdajů. Umožňuje podle nich jednomu z rodičů, aby se věnoval výchově malého dítěte, a to konkrétně s cílem odměnit výchovu dítěte, uhradit ostatní výdaje na péči a výchovu a případně vyrovnat finanční znevýhodnění související se vzdáním se příjmu z pracovní činnosti. Skutečnost, že orgánem, který příspěvek vyplácí, je CNPF, podle nich zdůrazňuje rodinnou povahu uvedeného příspěvku.
- 34 Evropská komise na úvod tvrdí, že otázka nároku švýcarských státních příslušníků na to, aby se uplatnily lucemburské právní předpisy dotčené ve věcech v původním řízení, nebyla předkládajícím soudem Soudnímu dvoru předložena, takže tento nemá pravomoc se k této otázce vyslovit.
- 35 Pokud jde o otázku předkládajícího soudu, Komise zastává názor, že příspěvek na rodičovskou dovolenou stanovený v lucemburských právních předpisech je dávkou sociálního zabezpečení, nikoli odměnou ve smyslu unijního práva. V oblasti volného pohybu pracovníků totiž pojem „odměna“

v zásadě předpokládá existenci aktuálního pracovního poměru. V případě, že je pracovník na rodičovské dovolené, je však pracovní poměr přerušen. Financování příspěvku na rodičovskou dovolenou podle ní dále v projednávaném případě odpovídá výsledku zvýšení příspěvku na sociální zabezpečení, který se vybírá z pohonných hmot. Zbytek je hrazen ze státního rozpočtu. Tento příspěvek proto podle Komise neplatí zaměstnavatel.

- 36 Podle názoru Komise jde dále o rodinnou dávku ve smyslu čl. 1 písm. u) bod i) a čl. 4 odst. 1 písm. h) nařízení č. 1408/71. Komise v tomto ohledu odkazuje mimo jiné na skutečnost, že podle článku 308 zákoníku sociálního zabezpečení nelze příspěvek na rodičovskou dovolenou kumulovat s příspěvkem na výchovu ani dávkou přiznávanou cizinci z důvodu rodičovské dovolené za totéž dítě. Taková ustanovení o zákazu kumulace jsou typická pro rodinné dávky. Částka uvedeného příspěvku je kromě toho paušální bez ohledu na mzdu, která byla předtím pracovníkovi vyplácena.

Odpověď Soudního dvora

- 37 Úvodem je nutné konstatovat, že CNPF zpochybňuje použitelnost dohody ES-Švýcarsko na spory v původním řízení, a tedy pravomoc Soudního dvora rozhodnout o předběžné otázce položené předkládajícím soudem.
- 38 Jak předkládající soud správně zdůrazňuje, dohoda ES-Švýcarsko rozšiřuje výslovným odkazem na nařízení č. 1408/71 osobní působnost tohoto nařízení na švýcarské státní příslušníky. V uvedené otázce týkající se výkladu téhož nařízení se však předkládající soud táže, zda takový příspěvek na rodičovskou dovolenou, jako je příspěvek dotčený ve věcech v původním řízení, spadá do věcné působnosti uvedeného nařízení, takže se na něj vztahuje odkaz na toto nařízení v uvedené dohodě, a švýcarský státní příslušník si jej může nárokovat. To, že uvedená dohoda neodkazuje na směrnici 96/34, kterou podle CNPF do vnitrostátního práva provádí zákon ze dne 12. února 1999 o rodičovské dovolené a dovolené z rodinných důvodů, nemá v tomto ohledu na spory v původním řízení vliv.
- 39 Za těchto okolností má Soudní dvůr pravomoc rozhodnout o položené otázce.
- 40 Nejprve je třeba zkoumat, zda lze příspěvek na rodičovskou dovolenou považovat za „odměnu“ ve smyslu článku 157 SFEU, nebo za „dávku sociálního zabezpečení“ ve smyslu nařízení č. 1408/71.
- 41 Podle článku 157 odst. 2 SFEU se „odměnou“ rozumí obvyklá základní či minimální mzda nebo plat a veškeré ostatní odměny, jež zaměstnavatel přímo nebo nepřímo, v hotovosti nebo v naturáliích vyplácí zaměstnanci v souvislosti se zaměstnáním“. Podle ustálené judikatury zahrnuje zejména všechny stávající či budoucí odměny, za podmínky, že je zaměstnavatel vyplácí – byť nepřímo – zaměstnanci z důvodu jeho zaměstnání, ať již na základě pracovní smlouvy, legislativních ustanovení či dobrovolně (viz rozsudky ze dne 17. května 1990, Barber, C-262/88, Recueil, s. I-1889, bod 12; ze dne 19. listopadu 1998, Høj Pedersen a další, C-66/96, Recueil, s. I-7327, bod 32; ze dne 30. března 2000, JämO, C-236/98, Recueil, s. I-2189, bod 39, jakož i ze dne 30. března 2004, Alabaster, C-147/02, Recueil, s. I-3101, bod 42).
- 42 Soudní dvůr rozhodl, že pracovník, který uplatní nárok na dovolenou na výchovu, který mu přiznává vnitrostátní právní úprava a který zahrnuje státem vyplácený příspěvek na výchovu, má zvláštní postavení, jež nelze srovnávat s postavením ženy či muže, kteří pracují, jelikož tato dovolená se vyznačuje přerušením pracovní smlouvy, a tedy příslušných povinností zaměstnavatele a pracovníka (viz rozsudky ze dne 21. října 1999, Lewen, C-333/97, Recueil, s. I-7243, bod 37, a ze dne 16. července 2009, Gómez-Limón Sánchez-Camacho, C-537/07, Sb. rozh. s. I-6525, bod 57).
- 43 Ze spisu dále nevyplývá, že by příspěvek dotčený ve věcech v původním řízení vyplácel, byť nepřímo, sám zaměstnavatel.

- 44 Z výše uvedeného vyplývá, že příspěvek na rodičovskou dovolenou dotčený ve věcech v původním řízení není odměnou ve smyslu článku 157 SFEU.
- 45 Na druhém místě je třeba ověřit, zda jsou v případě příspěvku na rodičovskou dovolenou, který stanoví článek 306 zákoníku sociálního zabezpečení, splněna kritéria stanovená v judikatuře, která umožňují kvalifikovat jej jako dávku sociálního zabezpečení ve smyslu nařízení č. 1408/71.
- 46 Nejprve je třeba zdůraznit, že skutečnost, že lucemburská vláda neprohlásila na základě článku 5 nařízení č. 1408/71 příspěvek na rodičovskou dovolenou podle článku 306 zákoníku o sociálním zabezpečení za příspěvek podle čl. 4 odst. 1 a 2 téhož nařízení, sama o sobě neprokazuje, že tato dávka nespadá do působnosti uvedeného nařízení (viz zejména rozsudky ze dne 29. listopadu 1977, Beerens, 35/77, Recueil, s. 2249, bod 9, a ze dne 15. března 1999, Offermanns, C-85/99, Recueil, s. I-2261, bod 26).
- 47 Kvalifikace určité dávky ve vnitrostátní právní úpravě není rozhodná pro posouzení, zda tato dávka spadá do věcné působnosti nařízení č. 1408/71, či nikoli (viz rozsudky ze dne 16. července 1992, Hughes, C-78/91, Recueil, s. I-4839, bod 14; ze dne 10. října 1996, Hoefer a Zachow, C-245/94 a C-312/94, Recueil, s. I-4895, bod 17, jakož i výše uvedený rozsudek Offermanns, bod 37).
- 48 Podle ustálené judikatury může být dávka považována za dávku sociálního zabezpečení, je-li příjemci poskytnuta na základě situace vymezené právními předpisy bez individuálního a diskrečního posouzení osobních potřeb a vztahuje-li se k některému z rizik výslovně uvedených v čl. 4 odst. 1 nařízení č. 1408/71 (viz zejména výše uvedený rozsudek Hughes, bod 15; rozsudek ze dne 21. února 2006, Hosse, C-286/03, Sb. rozh. s. I-1771, bod 37; ze dne 18. prosince 2007, Habelt a další, C-396/05, C-419/05 a C-450/05, Sb. rozh. s. I-11895, bod 63, jakož i ze dne 11. září 2008, Petersen, C-228/07, Sb. rozh. s. I-6989, bod 19).
- 49 Ačkoli CNPF tvrdí, že právní situace, která vede ke vzniku nároku na příspěvek na rodičovskou dovolenou, závisí v konečném důsledku na rozhodnutí zaměstnavatele poskytnout či neposkytnout rodičovskou dovolenou, nemění to nic na tom, že samotný příspěvek je přiznáván na základě právními předpisy vymezené situace nezávisle na individuálním a diskrečním posouzení osobních potřeb.
- 50 Jak zdůrazňují F. Hliddal a P.-L. Bornand, v tomto ohledu je třeba rozlišovat podmínky pro poskytnutí rodičovské dovolené a podmínky pro přiznání tohoto příspěvku, jakmile bylo prokázáno, že nastala právními předpisy vymezená situace. Pro účely kvalifikace dávky se přihlíží pouze k posledně uvedeným podmínkám.
- 51 Jelikož takový příspěvek, jako je příspěvek na rodičovskou dovolenou dotčený ve věcech v původním řízení, splňuje první ze dvou podmínek uvedených v bodě 48 tohoto rozsudku, je třeba dále zkoumat, zda je uvedená dávka s ohledem na její podstatné znaky, tj. účel a podmínky přiznání, rodinnou dávkou ve smyslu čl. 1 písm. u) bod i) a čl. 4 odst. 1 písm. h) nařízení č. 1408/71, nebo se jedná spíše o náhradní příjem řazený mezi dávky v nezaměstnanosti.
- 52 Taková dávka, jako je příspěvek na rodičovskou dovolenou dotčený ve věcech v původním řízení, není dávkou v nezaměstnanosti. Soudní dvůr totiž rozhodl, že za účelem rozlišení jednotlivých kategorií dávek sociálního zabezpečení je třeba vzít v úvahu riziko kryté každou dávkou. Dávka v nezaměstnanosti tak kryje riziko spojené se ztrátou příjmu pracovníka v návaznosti na ztrátu zaměstnání, při níž pracovník zůstává nadále práce schopný. Dávku, která je poskytována v návaznosti na realizaci tohoto rizika, tedy ztrátu zaměstnání, a na kterou již není nárok při skončení této situace z důvodu výkonu výdělečné činnosti dotčenou osobou, je třeba považovat za dávku v nezaměstnanosti (viz rozsudek ze dne 18. července 2006, De Cuyper, C-406/04, Sb. rozh. s. I-6947, bod 27).

- 53 To však není případ osoby, které je přiznán takový příspěvek na rodičovskou dovolenou, jako je příspěvek dotčený ve věcech v původním řízení. Taková osoba neztratila zaměstnání, ale rozhodla se pouze přerušit pracovní poměr.
- 54 Dále je nutno podotknout, že podle čl. 1 písm. u) bodu i) pozměněného nařízení č. 1408/71 se „rodinnými dávkami rozumějí veškeré věcné i peněžité dávky určené k pokrytí rodinných výdajů“. Soudní dvůr v tomto ohledu rozhodl, že rodinné dávky slouží jako sociální pomoc zaměstnancům pečujícím o rodinu, na jejímž financování se podílí celá společnost (viz rozsudky ze dne 4. července 1985, Kromhout, 104/84, Recueil, s. 2205, bod 14, a Offermanns, uvedený výše, bod 38).
- 55 Výraz „k pokrytí rodinných výdajů“ v uvedeném ustanovení musí být vykládán v tom smyslu, že jde zejména o veřejný příspěvek do rodinného rozpočtu, který má snížit zátěž pramenící z výchovy dětí (výše uvedený rozsudek Offermanns, bod 41, a rozsudek ze dne 7. listopadu 2002, Maaheimo, C-333/00, Recueil, s. I-10087, bod 25).
- 56 Soudní dvůr rovněž rozhodl, že příspěvek na výchovu, který má jednomu z rodičů umožnit, aby se věnoval výchově malého dítěte, a má být konkrétně odměnou za výchovu dítěte, kompenzovat ostatní výdaje na péči a výchovu a případně zmírnit finanční nevýhody související s tím, že se tento rodič vzdal příjmu z činnosti na plný úvazek, má za cíl krýt rodinné výdaje ve smyslu článku 1 písm. u) bod i) nařízení č. 1408/71 (v tomto smyslu viz výše uvedený rozsudek Hoefer a Zachow, body 23 a 25).
- 57 Z bodu 27 výše uvedeného rozsudku Hoefer a Zachow vyplývá, že takovou dávku je nutné považovat za rodinnou dávku ve smyslu čl. 1 písm. u) bod i) a čl. 4 odst. 1 písm. h) nařízení č. 1408/71 (viz rozsudek ze dne 11. června 1998, Kuusijärvi, C-275/96, Recueil, s. I-3419, bod 60).
- 58 Pokud jde konkrétně o příspěvky při přerušení kariéry poskytované za určitých podmínek pracovníkům, kteří v rámci rodičovské dovolené přerušili svou kariéru, Soudní dvůr již rozhodl, že tento druh dávky obdobný příspěvku na rodičovskou dovolenou dotčenému ve věcech v původním řízení je nutné považovat za rodičovskou dávku (viz rozsudek ze dne 7. září 2004, Komise v. Belgie, C-469/02, bod 16).
- 59 Z výše uvedeného vyplývá, že příspěvek na rodičovskou dovolenou dotčený ve věcech v původním řízení jednak nelze kvalifikovat jako odměnu ve smyslu článku 157 SFEU a jednak je dávkou sociálního zabezpečení, jejíž vlastnosti odpovídají vlastnostem rodinné dávky ve smyslu nařízení č. 1408/71.
- 60 Na položenou otázku je tedy třeba odpovědět tak, že čl. 1 písm. u) bod i) a čl. 4 odst. 1 písm. h) nařízení č. 1408/71 musí být vykládány v tom smyslu, že takový příspěvek na rodičovskou dovolenou, jako je příspěvek zavedený lucemburskou právní úpravou, je rodinnou dávkou ve smyslu tohoto nařízení.

K nákladům řízení

- 61 Vzhledem k tomu, že řízení má, pokud jde o účastníky původního řízení, povahu incidenčního řízení vzhledem ke sporu probíhajícímu před předkládajícím soudem, je k rozhodnutí o nákladech řízení příslušný uvedený soud. Výdaje vzniklé předložením jiných vyjádření Soudnímu dvoru než vyjádření uvedených účastníků řízení se nenahrazují.

Z těchto důvodů Soudní dvůr (pátý senát) rozhodl takto:

Článek 1 písm. u) bod i) a čl. 4 odst. 1 písm. h) nařízení Rady (EHS) č. 1408/71 ze dne 14. června 1971 o uplatňování systémů sociálního zabezpečení na zaměstnané osoby, samostatně výdělečně činné osoby a jejich rodinné příslušníky pohybující se v rámci Společenství, ve znění

pozměněném a aktualizovaném nařízení Rady (ES) č. 118/97 ze dne 2. prosince 1996, ve znění nařízení Rady (ES) č. 1606/98 ze dne 29. června 1998, musí být vykládány v tom smyslu, že takový příspěvek na rodičovskou dovolenou, jako je příspěvek zavedený lucemburskou právní úpravou, je rodinnou dávkou ve smyslu tohoto nařízení.

Podpisy.